

Lezing H. Helmers 20 februari '18: "Het Rhenense Koningshuis en de diplomatie van de Winterkoning en -koningin".
Locatie: Hal Gedachteniskerk, 20.00 uur – 22.00 uur.

Frederik V was als keurvorst van de Palts één van de voornaamste vorsten van het Duitse keizerrijk toen hij in 1619 door Protestantse opstandelingen tot koning van Bohemen werd gekozen. Mede op aanraden van zijn oom, de Nederlandse stadhouder Prins Maurits, accepteerde hij de kroon. Dit was een fatale beslissing: na een jaar oorlogvoeren werden Frederik en zijn vrouw, Elizabeth Stuart, uit Bohemen verdreven door legers van de Duitse keizer. Spottend noemden zijn vijanden Frederik vanaf dit moment Winterkoning, omdat hij maar één winter koning was geweest.

Frederik en Elizabeth trokken naar de Nederlandse Republiek, waar zij als helden werden binnengehaald. Alleen hier werden zij erkend als koning en koningin van Bohemen en die titel trachtten zij op allerlei manieren hoog te houden. Zij cultiveerden hun reputatie in de Republiek met schilderijen, gedrukte propaganda en publieke optredens. En zij zochten naarstig naar militaire en diplomatieke steun om zowel hun erflanden in de Palts als Bohemen terug te krijgen. De Nederlanders ondersteunden hen daarbij, met geld, en diplomatieke steun.

Het Rhenense koningshuis is vaak gezien als een escapistisch project, waar Frederik en zijn koningin zich bezighielden met de jacht en zich konden verbergen voor hun schuldeisers in Den Haag. Dit is onterecht. Het paleis moet gezien worden als onderdeel van hun missie om hun vorstelijke eer hoog te houden en hun landen te herwinnen. Rhenen, genoemd naar dezelfde Rijn die door de Palts stroomde, was een symbolische locatie. Door het Agnietenconvent cadeau te doen drukten de Staten van Utrecht, die de provincie juist in dat jaar hadden zien overlopen door troepen van Frederiks aartsvijand de Duitse keizer, uit dat zij het echtpaar steunden in hun strijd. Frederik en Elizabeth lieten zien dat zij hun claim op het Rijnland niet lieten varen.

Maar het paleis in Rhenen was ook een strategische locatie, waar buitenlandse vorsten en gezanten die tussen Den Haag en het Duitse Rijk reisden veelvuldig een tussenstop maakten. We hoeven niet te raden welke wereldpolitieke zaken zij daar, tussen jacht en maaltijd door, bespraken. In Rhenen konden Frederik en, na zijn dood, Elizabeth het diplomatieke verkeer in de gaten houden en invloed uitoefenen. En die invloed leidde uiteindelijk, in 1648, tot het gewenste resultaat.